เพรลูด: จินตสำเนียงเสียงแห่งอาเซียนสำหรับเปียโน

Preludes: The Exotic ASEAN Phenomena for Piano

พิชชาภัสร์ พิชิตธนารักษ์*[1] วีรชาติ เปรมานนท์[2]

Piddchapats Pichittanarak*[1] Weerachat Premananda[2]

บทคัดย่อ

บทประพันธ์เพลงดุษฎีนิพนธ์*เพรลูด: จินตสำเนียงเสียงแห่งอาเซียนสำหรับเปียโน* เป็นผลงานการประพันธ์ที่มีมุมมองจากบทเพลงพื้นบ้าน โดยมีองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความผูกพันระหว่างเสียงดนตรีกับวัฒนธรรมอาเซียน อันได้แก่ ทำนอง จังหวะ ลีลา คีตลักษณ์ ฯลฯ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้เกิดบทบาทสีสันความงามทางดนตรีที่ทรงเอกลักษณ์แบบตะวันออกเฉียงใต้ บทประพันธ์เพลงเพรลูดมีจำนวน 20 บท ประพันธ์ขึ้นจากความประทับใจและแรงบันดาลใจในสำเนียงเพลงพื้นบ้านอาเซียนที่ได้รับความนิยมจากสมาชิกประชาคมอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ บทประพันธ์นี้ได้นำเสนอเอกลักษณ์อันโดดเด่นภายใต้รายละเอียดและโครงสร้างของขนบดนตรีตะวันออก โดยมีวัตถุดิบที่สำคัญในการสื่อสำเนียงเพลงตะวันออกผสมผสานด้วยมุมมองตามแบบฉบับดนตรีตะวันตก พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลทางศาสนา ประวัติศาสตร์ หลักปรัชญาจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีการดำรงชีวิตที่สะท้อนในแต่ละบทเพลงประพันธ์ นอกจากนี้ ผลงานการประพันธ์ถูกนำเสนอด้วยเปียโนซึ่งเป็นเครื่องดนตรีตะวันตกที่สามารถถ่ายทอดรายละเอียดทางดนตรีได้อย่างสมบูรณ์แบบ สามารถสร้างความวิจิตรด้วยสำเนียงที่งดงามของดนตรีตะวันออกด้วยเทคนิคการบรรเลงเฉพาะทางได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: เพรลูด / เพลงพื้นบ้าน / ดนตรีอาเซียน

---

* Corresponding author, email: tach_na@hotmail.com

[1] นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

[1] Doctoral student of the faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University

[2] อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

[2] Advisor, Prof., Faculty of Fine Arts, Chulalongkorn University

Received: June 4, 2017 / Revised: July 5, 2017 / Accepted: July 13, 2017

Abstract

Doctoral Music Composition *Preludes: The Exotic ASEAN Phenomena for Piano* was influenced by a musical aspect of the essential rhythmic elements of the folk music that built up the relationship between the music and the ASEAN culture; inclusive of melody, rhythm, style, and form which are important factors in the role of music beauty that is unique to the Southeast. The 20 Preludes are the composition inspired by the impression of the ASEAN folk tunes or the popular songs of the 10 ASEAN member countries. The prominent music identities, which under the Oriental music details and structures, are presented in this composition, moreover they are interesting music materials that play an important role to create the Eastern music tunes. All those can be combined with the Western aspect, also conducted research in art literatures and philosophies from the Southeast Asian regions in order to make better cultural understanding and the compositional formality and approach. In addition, this composition based on ASEAN folk songs is conveyed by the Piano which is a Western musical instrument. It can provide comprehensive musical aspect and the ability to imitate the beauty of Eastern sound appropriately and effectively via the newly invent compositional techniques.

Keywords: Prelude / Folk Song / ASEAN Music

ความเป็นมาและความสำคัญ

ประเทศในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีเส้นทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เก่าแก่ร่วมกันมาอย่างยาวนาน ความหลากหลายทางชาติพันธุ์จากแต่ละพื้นถิ่นถูกหล่อหลอมความสัมพันธ์เชื่อมโยงด้วยวัฒนธรรมที่มีแหล่งกำเนิดร่วมกันโดยเฉพาะวัฒนธรรมดนตรี เอกลักษณ์และโครงสร้างพื้นฐานทางดนตรีจากแต่ละพื้นถิ่นจึงมีความคล้ายคลึงกัน แต่เนื่องด้วยมูลเหตุปัจจัยรอบด้านและสภาพแวดล้อมที่แปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลา ส่งอิทธิพลต่อพัฒนาการทางดนตรีที่มีการแปรผันไปได้ในหลากหลายทิศทาง นอกจากนี้ องค์ประกอบทางด้านวัฒนธรรม ศาสนา ภาษา คือตัวแปรสำคัญ

ต่อการกำหนดสำเนียงของบทเพลงและสร้างเอกลักษณ์ที่แตกต่างให้กับดนตรีพื้นบ้าน (Folk Song) จากแต่ละพื้นถิ่นอย่างชัดเจน

บทเพลงพื้นบ้านจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ (กัมพูชา เวียดนาม ไทย บรูไน พม่า ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ลาว สิงคโปร์ อินโดนีเซีย) มีสำเนียงและโครงสร้างของดนตรีตะวันออกคือเสน่ห์ที่สร้างความแตกต่างจากลักษณะของดนตรีตะวันตก สอดคล้องกับความคิดที่ต้องการหลุดพ้นจากกรอบและกฎเกณฑ์ของดนตรีตะวันตกแบบดั้งเดิม ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงกลายเป็นบ่อเกิดแห่งพัฒนาการทางดนตรีที่มีแนวทางการประพันธ์ในรูปแบบสมัยใหม่ สามารถสร้างแรงดึงดูดต่อนักดนตรีอย่างมากมายในยุคต่อมา

บทเพลงประเภทเพรลูด (Prelude) คือบทเพลงขนาดสั้น ไร้ข้อจำกัดทางรูปแบบหรือจังหวะใดๆ มีอิสระต่อหลักการประพันธ์และการบรรเลงแต่ยังคงความกระชับรัดกุมในเนื้อหา ด้วยคุณลักษณะพิเศษดังกล่าวจึงเกิดความลงตัวและเหมาะสมต่อการถ่ายทอดเอกลักษณ์อันโดดเด่นของดนตรีพื้นบ้านอาเซียนที่ผสมผสานด้วยเทคนิคและวิถีการบรรเลงเปียโนในลักษณะต่างๆ สำหรับบทประพันธ์เพลงเปียโนประเภทเพรลูดทั้ง 20 บท ได้นำเสนอวัตถุดิบที่มีความเฉพาะเจาะจงในการสร้างสำเนียงเพลงพื้นถิ่นตะวันออก เช่น ทำนอง จังหวะ เสียงจากการขับร้องหรือจากการเล่นเครื่องดนตรีพื้นบ้าน ฯลฯ นอกจากนี้ ภายในบทประพันธ์แฝงไปด้วยองค์ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์และแหล่งกำเนิดของบทเพลงเพื่อเป็นประโยชน์และความเหมาะสมต่อแนวทางการประพันธ์เพลง

วัตถุประสงค์ของการประพันธ์เพลง

1. สร้างสรรค์บทเพลงเปียโนในแบบเพรลูด ที่ถ่ายทอดสำเนียงและวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านอาเซียนในรูปแบบใหม่

2. เพื่อเผยแพร่บทเพลงสร้างสรรค์ที่สามารถเชื่อมระหว่างวัฒนธรรมและสุนทรียศาสตร์แห่งอาเซียนอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะจากสมาชิกประชาคมอาเซียน 10 ประเทศ

3. ประพันธ์บทเพลงที่สามารถนำเสนอเทคนิคและนำไปต่อยอดให้เป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาการดนตรี สาขาวิชาการประพันธ์เพลง และวิชาการบรรเลงเปียโน

ขอบเขตของการประพันธ์บทเพลง

ขอบเขตและความคิดในการประพันธ์บทเพลงทั้งหมดอยู่บนพื้นฐานของสำเนียงบทเพลงพื้นบ้านจากประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ ผสมผสานระหว่างวัตถุดิบทางสำเนียงดนตรี

พื้นบ้านในแต่ละพื้นถิ่นกับวัตถุดิบจากดนตรีตะวันตกเพื่อการเรียงร้อยประโยคเพลงทางดนตรี เกิดมิติที่หลากหลาย สะท้อนมุมมองของวัฒนธรรมที่มีอยู่ในแต่ละประเทศ หลักการประพันธ์เริ่มต้นโดยการค้นคว้าหาข้อมูลจากวรรณกรรมที่มีอยู่มากมายหลายแขนง เช่น หนังสือ วารสารและบทความ โน้ตเพลง สื่อออนไลน์ ฯลฯ ข้อมูลที่หลากหลายเป็นตัวกำหนดทิศทางของบทเพลงที่ได้คัดสรร สกัด นำเอาสำเนียงเพลงพื้นบ้านที่โดดเด่นมาเป็นวัตถุดิบในการประพันธ์เพลง ผนวกกับการผสมผสานองค์ความรู้จากประวัติภูมิหลังของแต่ละประเทศซึ่งส่งอิทธิพลและเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสำนวนดนตรี (Music Idiom) นอกจากนั้น การทบทวนวรรณกรรมดนตรี เช่น ประวัติศาสตร์ดนตรีและหลักการประพันธ์เพลงดนตรีตะวันตก สามารถนำมาเป็นประโยชน์และช่วยส่งเสริมแนวความคิดสร้างสรรค์ต่อการประพันธ์เพลง

รูปแบบบทประพันธ์เป็นบทเพลงเดี่ยวเปียโนประเภทเพรลูดจำนวน 20 บทอยู่ภายใต้รายละเอียดและบริบทของดนตรีสำเนียงพื้นบ้านจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน โดยบทเพลงจากแต่ละประเทศอาจมีจำนวน 1-3 บท บทประพันธ์สำหรับเปียโนชุดนี้เป็นบทเพลงสำหรับบุคคลทั่วไป ไม่จำกัดระดับความสามารถของผู้เล่นและไม่เจาะจงลำดับการเล่นก่อนหลังแต่อย่างใด เนื่องด้วยหลักการประพันธ์เพลงอยู่ภายใต้กรอบของสำเนียงเพลงพื้นบ้าน ลีลาการประพันธ์ที่เลือกใช้ในแต่ละบทเพลงจึงมีความหลากหลายและแตกต่างกันออกไป

วิธีการประพันธ์เพลง

1. สกัดองค์ความรู้จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องทางดนตรี เช่น ทฤษฎีและประวัติศาสตร์ดนตรี
2. ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคนิคการเล่นเพลงเปียโนจากหนังสือฝึกหัดวิธีการเล่นเปียโนในรูปแบบต่างๆ
3. คัดสรรบทเพลงที่โดดเด่นจากแต่ละประเทศเพื่อกำหนดแนวทาง ความคิด รูปแบบการประพันธ์
4. ดำเนินการประพันธ์บทเพลงพร้อมการรับคำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิดเห็นต่างๆ จากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อแนวทางการประพันธ์เพลงที่เหมาะสม
5. จัดหานักดนตรีมาร่วมฝึกซ้อมและร่วมเล่นประกอบการนำเสนอบทเพลง
6. จัดทำเอกสาร กำหนดรายละเอียดสำหรับวัน เวลา และสถานที่ของการแสดงผลงาน
7. แสดงผลงาน
8. จัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. มีบทประพันธ์เพลงเพรลูดจำนวน 20 บทที่ผสมผสานด้วยรายละเอียดทางดนตรีและวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านอาเซียน

2. มีบทประพันธ์เพลงจากความคิดสร้างสรรค์ภายใต้เอกลักษณ์ที่โดดเด่นด้วยวัฒนธรรมดนตรีและสุนทรียศาสตร์จากสมาชิกประชาคมอาเซียน 10 ประเทศ

3. มีบทประพันธ์เพลงที่นำเสนอเทคนิคทางทางดนตรีที่สามารถนำไปต่อยอดและเป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาการดนตรี สาขาวิชาการประพันธ์เพลง และวิชาการบรรเลงเพลงเปียโน

ดนตรีพื้นบ้านเปรียบเสมือนรากเหง้าทางวัฒนธรรมดนตรีที่ประกอบด้วยรูปแบบและโครงสร้างที่เรียบง่าย มีวิถีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ปราศจากความซับซ้อนด้วยวิถีภูมิปัญญาชาวบ้าน การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมเป็นตัวกำหนดทิศทางของดนตรีเป็นอย่างมาก วิทยาการที่ก้าวล้ำทางดนตรีส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมการประพันธ์เพลงที่มีรูปแบบแปลกใหม่อย่างต่อเนื่อง ในปัจจุบันมีนักดนตรีให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าต่อดนตรีพื้นบ้านมากขึ้น เกิดความประทับใจในเสน่ห์ของสำเนียงอันเกิดจากทำนอง จังหวะ หรือแนวดนตรีที่แปลกแยกไปจากลักษณะดนตรีตามแบบอย่างที่คุ้นเคย มีการดำเนินการเก็บข้อมูลและหลักฐานทางดนตรีจากคนในท้องถิ่นโดยตรงหรือการเป็นนักดนตรีพื้นถิ่นก็สามารถช่วยเสริมให้เข้าใจถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของดนตรีท้องถิ่นได้อย่างลึกซึ้ง ข้อมูลที่ได้จากการคัดกรองถูกนำมาสกัดเป็นวัตถุดิบชั้นยอดในการสร้างสำเนียงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะและนำมาปรับใช้เพื่อการสร้างสรรค์ผลงานภายใต้เทคนิคการประพันธ์ดนตรีพื้นถิ่น นอกจากนี้ วิธีการดังกล่าวนำมาซึ่งการเก็บรักษาสมบัติทางดนตรีพื้นบ้านให้คงอยู่และเป็นการเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ทางด้านการประพันธ์เพลง (ในรูปแบบดนตรีสากล) ได้เป็นอย่างดี

อิทธิพลของดนตรีพื้นบ้านที่มีต่อแนวทางการประพันธ์เพลง

องค์ประกอบและรายละเอียดพื้นฐานทางดนตรีสามารถบ่งชี้ถึงประเภทของดนตรีที่มีอยู่หลากหลายในปัจจุบัน เช่น ทำนองเพลง สำเนียงภาษา จังหวะ ประเภทเครื่องดนตรี ฯลฯ หากวิเคราะห์ในเชิงลึกถึงวัตถุดิบ เทคนิคทางการประพันธ์ และโครงสร้างของบทเพลง มีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการวิเคราะห์บทเพลงได้ง่ายมากขึ้น ประเภทของดนตรีที่มีอยู่มากมายในปัจจุบันต่างได้รับการพัฒนาต่อยอดด้วยรายละเอียดพื้นฐานทางดนตรีที่มีมานานนับศตวรรษซึ่งมาจากดนตรีพื้นบ้านนั่นเอง

ข้อมูลและตัวอย่างบทเพลงแสดงถึงอิทธิพลของดนตรีพื้นถิ่นที่มีต่อแนวทางการประพันธ์เพลงในยุคสมัยต่างๆ

The Symphony in D major (H.1/104) จาก โยเซฟ ไฮเดิน (Joseph Haydn, ค.ศ. 1732–1809) คีตกวีชาวออสเตรีย โดยเฉพาะท่อนที่ 4 (Allegro Spiritoso) ปรากฏทำนองหลัก (Theme) ที่นำมาจากบทเพลงพื้นบ้านชาวโครเอเชียคือ *"Oj, Jelena, Jelena, jabuka zelena"* หรือ *"Oh, Jelena, Jelena, my green apple"* บทประพันธ์ดังกล่าวเป็นการสนับสนุนข้อมูลทางประวัติศาสตร์สำหรับการกล่าวอ้างถึงถิ่นกำเนิดของไฮเดินที่ถูกโอบล้อมไปด้วยประชากรชาวโครเอเชียที่อาศัยอยู่ในประเทศออสเตรีย แสดงความเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีองค์ประกอบต่างๆ มากมายและการสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีในรูปแบบใหม่ ด้วยเหตุผลดังกล่าวเป็นการยืนยันถึงความสำคัญของบทเพลงพื้นบ้านซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนานวัตกรรมทางดนตรี

ความคิดแบบชาตินิยมในช่วงต้นศตวรรษที่ 19 ทำให้นักดนตรีต้องการมีอิสระทางความคิดและแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกโดยการถ่ายทอดผ่านบทประพันธ์เพลงที่มีรูปแบบหลากหลายภายใต้องค์ประกอบพื้นฐานจากวัตถุดิบอันโดดเด่นด้วยเอกลักษณ์เฉพาะและมีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ ดังเช่น

Má vlast (My Country) (1874-79) บทบรรเลงดุริยางคนิพนธ์ (Symphonic Poem) โดย เบดริค สเมตานา (Bedrich Smetana, ค.ศ. 1824-1884) คือบทเพลงที่แสดงถึงความรักต่อชาติผสมผสานด้วยสำเนียงของดนตรีพื้นถิ่น พรรณนาถึงภูมิประเทศ (โบฮีเมีย) และสถานที่สำคัญต่างๆ โดยทำนองหลักจากท่อน Vltava (The Moldau) เป็นตัวแทนของแม่น้ำสายสำคัญทำหน้าที่บรรยายเรื่องราวภูมิประเทศตามสายน้ำที่ไหลผ่าน เริ่มต้นด้วยการบรรจบของแม่น้ำ 2 สาย ไหลผ่านทุ่งหญ้าป่าไม้ พิธีแต่งงานของชาวบ้านที่สนุกสนานด้วยจังหวะเต้นรำพื้นบ้านโบฮีเมียนแบบ Polka (2/4) นางไม้ภายใต้แสงจันทร์ยามค่ำคืน กระแสน้ำที่เชี่ยวแรง (St. John) ปราสาทเก่าแก่ประจำ กรุงปราก (Vysehrad) และจบบทประพันธ์ด้วยการกลับมาของทำนองหลักอีกครั้ง บทประพันธ์ดังกล่าวมีความชัดเจนในสำนวนดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ ทำนองหลักจากท่อน Vltava (The Moldau) จึงกลายเป็นสัญลักษณ์อันแสดงถึงแม่น้ำสายสำคัญและได้รับการยกย่องให้เป็นตัวแทนของทำนองเพลงพื้นบ้านเช็กจนถึงปัจจุบัน

Hungarian Rhapsody No.2, S.244/2 โดย ฟรานซ์ ลิสต์ (Franz List, ค.ศ. 1811-1886) บทประพันธ์สำหรับเปียโนที่มีความโดดเด่นจากบันไดเสียงของดนตรียิปซีผสานด้วยทำนองเพลง

พื้นบ้านฮังการี นอกจากนี้ โครงสร้างของบทเพลงยังแสดงถึงความแตกต่างทางด้านองค์ประกอบจากอัตราจังหวะไม่คงที่ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของจังหวะเต้นรำพื้นเมืองฮังการี

มาซูร์กา (Mazurka) คือบทเพลงเต้นรำประเภทหนึ่งของชาวโปแลนด์ที่แสดงออกถึงความเป็นชาตินิยม ถูกริเริ่มโดย เฟรเดริค โชแปง (Frederic Chopin, ค.ศ. 1810-1849) บทเพลงดังกล่าวมีความโดดเด่นทางด้านจังหวะเต้นรำที่ผสมผสานด้วยลักษณะการเล่นแบบยืดหยุ่น (Rubato) วัตถุดิบดังกล่าวถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ที่เด่นชัดจากดนตรีโปแลนด์

นอกจากนี้ยังมีบทประพันธ์เพลงประเภทเปียโนที่ได้รับแรงบันดาลใจจากดนตรีพื้นบ้าน เช่น *Mazurka in D major Op. 33, No. 2* และ *Mazurka in B flat major Op. 7, No. 1* โดย โชแปง *Estampes L. 100: I. Pagodes, Bells Through the Leaves* และ *Le Piano, L.95: I. Prelude* โดย โคลด เดอบุสซี (Claude Debussy, ค.ศ. 1862-1918) *14 Bagatelles, Sz.38, BB 50 (Op.6)*, *Ten Easy Pieces, Sz.39, BB 51* และ *For Children, Sz.42* โดย เบลา บาร์ตอก (Béla Bartók, ค.ศ. 1881-1945)

แนวคิดและเทคนิคการประพันธ์เพลง

บทประพันธ์เพลงเพรลูดสำหรับเปียโนชิ้นนี้ถูกประพันธ์ขึ้นภายใต้ความประทับใจในสำเนียงของบทเพลงพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ โดยมีองค์ประกอบในการประพันธ์เพลงจากวัตถุดิบ เทคนิคเฉพาะทางสำหรับการประพันธ์เพลง สำเนียงและเสียงที่ได้จากการเล่นเครื่องดนตรีพื้นถิ่น พร้อมด้วยข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ควรคำนึงถึงเพื่อทราบความเป็นมาของบทเพลงดั้งเดิมและไขความกระจ่างต่อแนวทางการประพันธ์เพลงมากยิ่งขึ้น นอกจากการผสมผสานระหว่างวัตถุดิบสำหรับการประพันธ์เพลงพื้นบ้านและเทคนิคการบรรเลงเปียโนแล้ว แรงบันดาลใจและความคิดสร้างสรรค์ยังเป็นสำคัญต่อการประพันธ์บทเพลง

วัตถุดิบและเทคนิคการประพันธ์สำหรับดนตรีพื้นบ้าน

เนื่องด้วยบทเพลงประเภทเพรลูดมีขนาดสั้น สำหรับในบางบทเพลงอาจเสริมลูกเล่นด้วยเทคนิคการซ้ำ (Repetition) สำหรับทำนองและ/หรือจังหวะ อาจเริ่มด้วยช่วงนำเพื่อต้องการย้ำถึงแนวทางและสำเนียงที่ต้องการถ่ายทอด วัตถุดิบสำคัญที่มีอยู่ในบทเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไปคือบันไดเสียงเพนตาโทนิก (Pentatonic Scale) ซึ่งสามารถนำมาปรับเปลี่ยนให้อยู่ในรูปของทำนองเพลงหรือแนวบรรเลงประกอบในลักษณะต่างๆ ดนตรีพื้นบ้านสำเนียงตะวันออกมีเอกลักษณ์ที่สร้าง

ความแตกต่างจากดนตรีตะวันตกอย่างเด่นชัดโดยการใช้โน้ตประดับ เช่น Turn, Trill, และ Grace Note ผสมผสานด้วยกลุ่มตัวโน้ตจากบันไดเสียงเพนตาโทนิก เป็นต้น รายละเอียดดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญต่อการเลียนสำเนียงจากบทเพลงขับร้องที่มีการเอื้อนเสียง การร้องเสียงระรัว (Vibrato) หรือการเลียนสำเนียงจากเครื่องดนตรีพื้นถิ่น นอกจากนี้ การเคลื่อนทำนองด้วยระบบโครมาติกคือสิ่งสำคัญต่อการเลียนสำเนียงจากเครื่องดนตรีอาเซียนโดยเฉพาะ

สำเนียงเพลงพื้นบ้านและหลักการประพันธ์บทเพลง

Prelude No. 1 (เพลงสำเนียงเขมร I) บทเพลงพื้นบ้านประเภท “กันตรึม” จากประเทศกัมพูชา โดดเด่นด้วยจังหวะจากการตีกลองกันตรึม (สโกล) ที่ถูกขึงให้ตึงด้วยวัสดุธรรมชาติ เช่น หนังลูกวัว หนังงูเหลือม หรือหนังตะกวด เสียงที่ได้จึงมีความทุ้ม ก้องกังวาน นอกจากนี้บทเพลงกันตรึมยังประกอบไปด้วยเครื่องดนตรีอื่นๆ เช่น ซอ (ตรัว), ปี่อ้อ และฉิ่ง การเทียบเสียงภายในวงดนตรีควรตั้งตามเสียงของปี่อ้อซึ่งมีระยะห่างขั้นคู่ 4 และ 5 ภายในบทประพันธ์ได้นำสำเนียงมาจากบทเพลง *เขมร อม-ตูก* หรือ บทเพลง*พายเรือ* มีการเลียนลักษณะจังหวะการตีกลองกันตรึมมาประยุกต์ไว้ด้วย

ตัวอย่างที่ 1 ขั้นคู่ 4 และ จังหวะกลอง จากบทเพลง*สำเนียงเขมร I*

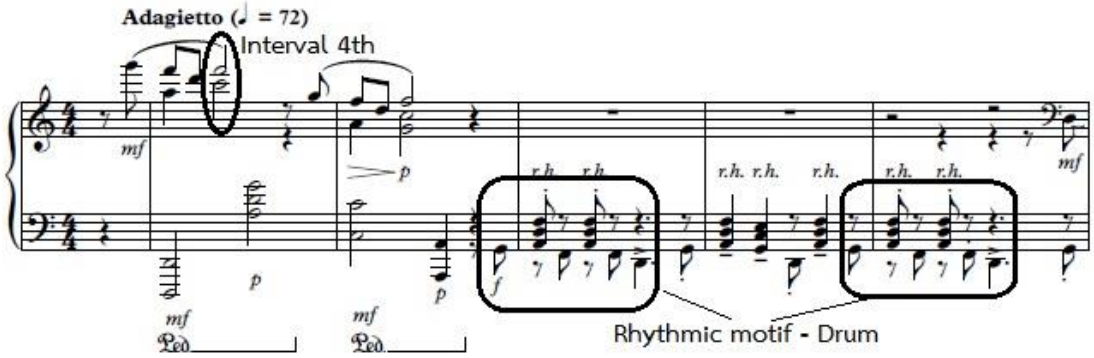

นอกจากนี้ การสร้างสำเนียงเลียนจังหวะตีกลองหรือเลียนเสียงทุ้ม-ต่ำของกลองยาวจาก *Prelude No. 11 (เพลงสำเนียงพม่า I)* ยังสามารถทำได้โดยการใช้ตัวโน้ตขั้นคู่ 8 (ตัวอย่างที่ 2) และตัวโน้ตขั้นคู่ 5 (ตัวอย่างที่ 3) ในแนวเบส พร้อมด้วยเครื่องหมาย Tenuto และ Staccato เพื่อย้ำความชัดเจนของสำเนียงกลอง ประสานด้วยโมทีฟทำนองจากบทเพลง*พม่ารำขวาน* ที่แนวโซปราโน หลังจากนั้นเกิดการซ้ำรูปแบบทำนองและจังหวะต่างช่วงเสียง นอกจากนี้ จากตัวอย่างที่ 3 แสดงถึงการใช้เทคนิค Ostinato หรือการเล่นจังหวะเดิมซ้ำไปมาอยู่บ่อยครั้ง

ตัวอย่างที่ 2 การเลียนสำเนียงและจังหวะกลองด้วยโน้ตขั้นคู่แปด

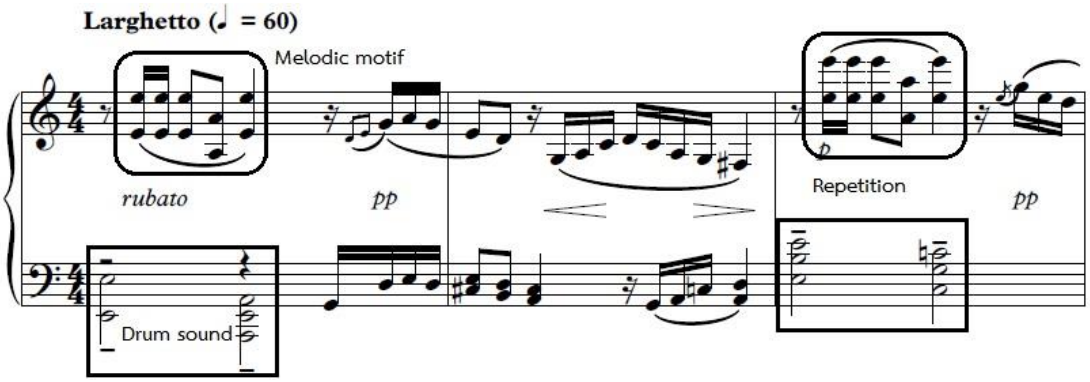

ตัวอย่างที่ 3 เทคนิค Ostinato สำหรับการเลียนจังหวะกลองด้วยโน้ตขั้นคู่ห้า

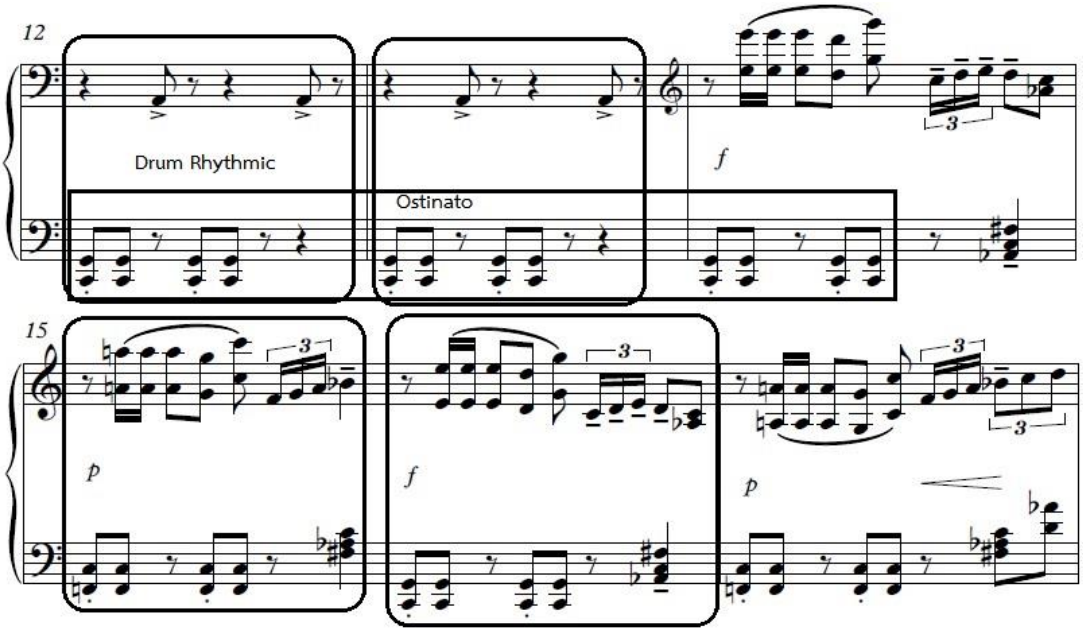

Prelude No. 3 (เพลงสำเนียงเวียดนาม I) กล่าวถึงเครื่องดนตรีพื้นบ้าน Dan Tranh หรือเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายจากประเทศเวียดนาม มีรูปร่างลักษณะคล้ายพิณจีนโบราณ (กู่เจิง) มีสำเนียงการเล่นที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นซึ่งเปียโนสามารถทำการเลียนได้อย่างใกล้เคียงและเหมาะสมด้วยเทคนิคเฉพาะ เช่น การใช้สัญลักษณ์ Glissando พร้อมกลุ่มคอร์ดที่ถูกกำหนดไว้ (ตัวอย่างที่ 4) ซึ่งหมายความถึงการเล่นทำนองจากด้านล่างขึ้นบนอย่างรวดเร็วภายในอัตราจังหวะเดียวกัน หรือการกระจายทำนองจากกลุ่มโน้ตเขบ็ตสามชั้นและตามด้วยกลุ่มโน้ตห้าพยางค์ จบ

ประโยคเพลงด้วยการเน้นจากเครื่องหมาย Accent ซึ่งเปรียบเสมือนการดีดสายพิณทิ้งท้ายด้วยความแรง เสียงที่ได้ยินจึงมีความคล้ายคลึงกับการรูดสายพิณ (ตัวอย่างที่ 5) การเล่นในลักษณะดังกล่าวต้องการความรวดเร็วจากเทคนิคไขว้มือ (Volteggiando) บทเพลงจากตัวอย่างที่ 4 และ 5 นำมาจากเพลงสำเนียงเวียดนาม *Ly Cay Da (Song of the Banyan Tree)*

ตัวอย่างที่ 4 สัญลักษณ์ Glissando สำหรับเลียนสำเนียงเครื่องดนตรี Dan Tranh

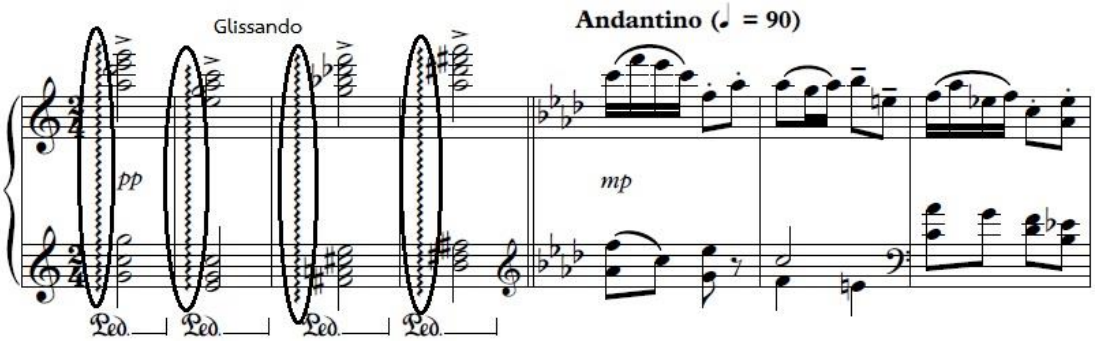

ตัวอย่างที่ 5 เทคนิคกระจายทำนองสำหรับเลียนสำเนียงเครื่องดนตรี Dan Tranh

นอกจากนี้ บทเพลง *Prelude No. 8 (เพลงสำเนียงบรูไน I)* ยังมีการใช้เครื่องหมาย Glissando ประกอบคอร์ดเพื่อเลียนเสียงเครื่องดนตรี Gambus จากประเทศบรูไน มีรูปร่างลักษณะคล้ายกีตาร์และมีระยะห่างระหว่างสายเป็นขั้นคู่ 4 เล่นด้วยการเกลาคอร์ดหรือดึงสายอย่างรวดเร็ว

ตัวอย่างที่ 6 สัญลักษณ์ Glissando ประกอบคอร์ดสำหรับเลียนสำเนียงเครื่องดนตรี Gambus

การนำสัญลักษณ์ทางดนตรีดังเช่น โน้ตประดับ (Ornaments) ที่มีลักษณะต่างๆ เช่น Turn, Trill, และ Mordent เข้ามาผสมผสานบนแนวทำนองเพื่อเป็นการเลียนสำเนียงจากบทเพลงขับร้องที่มีการเอื้อนเสียงหรือมีเสียงสะบัดที่รวดเร็ว ดังเช่นบทเพลงสำเนียงบรูไนที่มีรากฐานดนตรีมาจากคาบสมุทรอาระเบีย จึงทำให้บทเพลงมีสำเนียงของดนตรีอาหรับปะปนอยู่

ตัวอย่างที่ 7 การใช้โน้ตประดับบนแนวทำนองสำหรับสำเนียงอาหรับ จากบทเพลง *Prelude No. 8 (เพลงสำเนียงบรูไน I)*

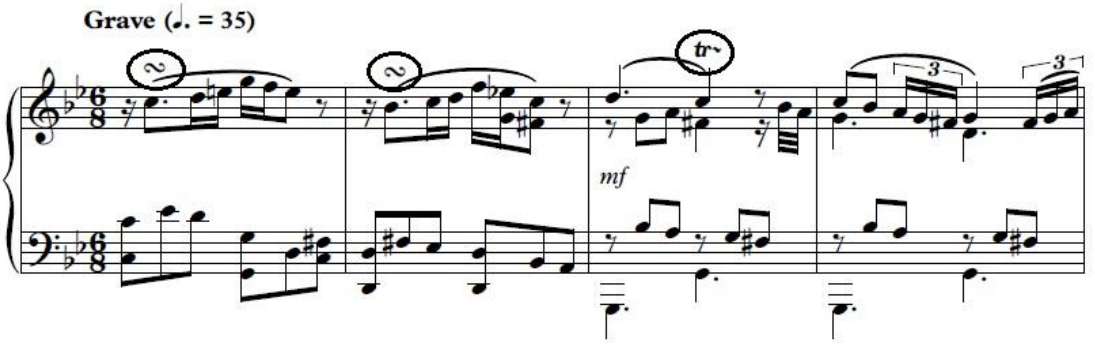

ทำนองเพลงพื้นบ้านถูกผสมผสานด้วยเทคนิคการบรรเลงเพลงที่หลากหลาย สามารถสร้างสำนวนดนตรี (Music Idiom) ในรูปแบบใหม่โดยปราศจากการสูญเสียเอกลักษณ์ของบทเพลงดั้งเดิมที่อยู่ภายใต้หลักการประพันธ์เพลงเชิงสร้างสรรค์ ดังเช่นทำนองหลักจาก *Prelude No. 15 (เพลงสำเนียงมาเลเซีย II)* มีการนำสำเนียงเพลง *Rasa Sayang* ประเทศมาเลเซีย มาเป็นทำนองหลักบนแนวโซปราโน ปรากฏเครื่องหมาย Accent เพื่อต้องการย้ำชัดถึงทำนองเพลงดั้งเดิม ประสานเสียงด้วยแนวเบสที่มีการเคลื่อนทำนองขาลงแบบโครมาติก

หากเปรียบเทียบระหว่างตัวอย่างที่ 8 และ 9 จะพบว่าทำนองที่อยู่บนแนวโซปราโนมาจากบทเพลงเดียวกัน แต่มีการเน้นเสียงด้วยเครื่องหมายที่แตกต่างกันและการเลือกใช้ประเภทของตัวโน้ตบนแนวทำนองที่ไม่เหมือนเดิมจึงทำให้ชีพจรการเคลื่อนทำนองย่อมแตกต่างกันไป

ตัวอย่างที่ 8 ทำนองหลักจากสำเนียงเพลง *Rasa Sayang* เน้นด้วยเครื่องหมาย Accent

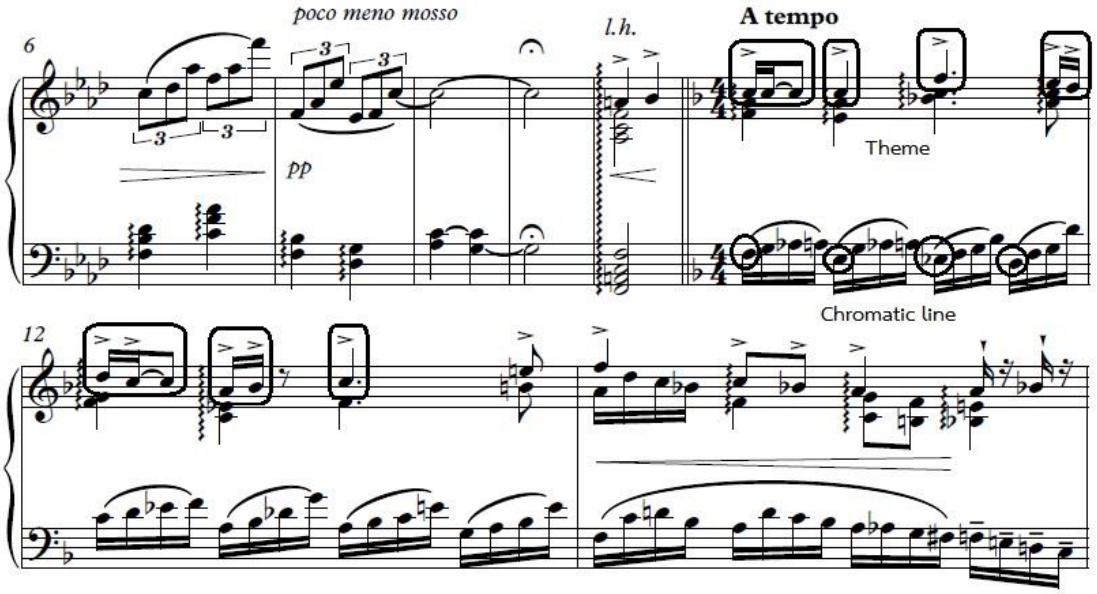

ตัวอย่างที่ 9 ทำนองหลักจากสำเนียงเพลง *Rasa Sayang* เน้นด้วยเครื่องหมาย Staccatissimo

บทสรุป

บทประพันธ์เพลงดุษฎีนิพนธ์ *เพรลูด: จินตสำเนียงเสียงแห่งอาเซียนสำหรับเปียโน* ประพันธ์ขึ้นด้วยแรงบันดาลใจจากสำเนียงเพลงพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน

เอกลักษณ์ที่โดดเด่นจากบทเพลงพื้นบ้าน เช่น ทำนอง จังหวะ การเคลื่อนแนวทำนอง การประสานเสียง สำเนียงที่ได้จากเครื่องดนตรีพื้นถิ่น โมดหรือบันไดเสียงดนตรีตะวันออกอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่มิอาจพบเจอในลักษณะของดนตรีตะวันตก พร้อมด้วยข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง สามารถสกัดออกมาเป็นวัตถุดิบสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบที่หลากหลาย รวมถึงการนำเทคนิคการบรรเลงเปียโนเข้ามาประยุกต์ใช้ บทประพันธ์ชิ้นนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งสำหรับการต่อยอดนวัตกรรมทางดนตรีอย่างไม่หยุดนิ่ง ในขณะเดียวกัน ผลงานการประพันธ์ที่อยู่ภายใต้บทเพลงพื้นถิ่นยังสามารถทำหน้าที่เผยแพร่วัฒนธรรมดนตรีอาเซียนให้เป็นที่ยอมรับและรู้จักกันอย่างกว้างขวางในรูปแบบของดนตรีสากลอีกด้วย

บรรณานุกรม

ณัชชา พันธุ์เจริญ. *พจนานุกรมศัพท์ดุริยางคศิลป์*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: เกศกะรัต, 2554.

บุษกร บิณฑสันต์ และขำคม พรประสิทธิ์. *มโหรีอีสานใต้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.

ภูมิจิต เรืองเดช. *กันตรึม (เพลงพื้นบ้านอีสานใต้)*. บุรีรัมย์: ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สหวิทยาลัยอีสานใต้บุรีรัมย์, 2529.

ยน เคียน และคณะ. *เครื่องดนตรีกัมพูชาโบราณ.* นครปฐม: สำนักพิมพ์ดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2553.

Kostka, Stefan, and Dorothy Payne. *Tonal Harmony with an Introduction to Twentieth-Century Music.* New York: McGraw-Hill, 2004.

Miller, Terry, and Sean Williams. *The Garland Handbook of Southeast Asian Music.* New York: Routledge, 2008.

Ramli, Juned Hali. *ASEAN Composers Forum on Traditional Music.* Bangkok: Seven Printing, 2003.